

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.03.2017, sp. zn. 21 Cdo 1144/2016, ECLI:CZ:NS:2017:21.CDO.1144.2016.1

Číslo: 105/2018

Právní věta: Za dědice pojištěného ve smyslu ustanovení § 51 odst. 3 zák. č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě (ve znění do 31.12.2013), se nepovažuje stát, kterému dědictví po pojištěném připadlo jako odúmrtí podle ustanovení § 462 obč. zák. Pojistné plnění ze smlouvy o životním pojištění uzavřené pojištěným (zůstavitelem) není předmětem dědického řízení a stát na ně z titulu odúmrti nemá právo, nebyl-li určen jako obmyšlený.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.03.2017

Spisová značka: 21 Cdo 1144/2016

Číslo rozhodnutí: 105

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dědění, Odúmrtí, Pojištění

Předpisy: § 25 předpisu č. 37/2004Sb. ve znění do 31.12.2013
§ 462 obč. zák. ve znění do 13.06.2012
§ 51 předpisu č. 37/2004Sb. ve znění do 31.12.2013

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalované zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. 11. 2015, sp. zn. 68 Co 390/2015, jakož i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 10. 7. 2015, sp. zn. 19 C 42/2015, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 1 dne 3. 4. 2015 uplatnila nárok na úhradu pojistného plnění ze smlouvy o životním a úrazovém pojištění uzavřené mezi žalovanou jako pojistitelem a P. S., zemřelým dne 13. 4. 2012, jako pojistníkem (dále též jen „zůstavitel“). Žalobu odůvodnila zejména tím, že „na základě usnesení Okresního soudu v Třebíči, č. j. 19 D 458/2012-110, Nd 92/2012, ze dne 4. 10. 2012, které nabylo právní moci dne 9. 11. 2012, připadl veškerý majetek zanechaný zůstavitelem podle ust. § 462 obč. zák. České republiky – Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových“, že „při realizaci majetku zůstavitele, který nabyla Česká republika z titulu odúmrti, byly prokázány platby realizované ze sporožirového účtu zůstavitele vedeného u České spořitelny, a.s. po jeho smrti“, že „dopisem ze dne 7. 5. 2013 sdělila žalovaná žalobkyni, že přeplatek

po zániku pojistné smlouvy bude vrácen, pojistné plnění z předmětné pojistné smlouvy však pojišťovna vyplácet nebude, neboť v daném případě se jedná o odúmrtí a toto plnění tedy státu nepřipadá, neboť není součástí dědictví“. Navrhla, aby Obvodní soud pro Prahu 1 vydal „platební rozkaz, kterým uloží žalované, aby do 15 dnů od doručení platebního rozkazu zaplatila žalobkyni částku 70 000 Kč spolu se zákonným úrokem z prodlení z této částky, tedy s úrokem z prodlení ve výši 8,05% z částky 70 000 Kč počínaje dnem 1.3.2015 do zaplacení na účet žalobkyně vedený u ČNB, pobočky Brno“.

2. Jelikož žalovaná nesouhlasila s rozhodnutím věci bez nařízení jednání, Obvodní soud pro Prahu 1 věc projednal a rozsudkem ze dne 10. 7. 2015, č. j. 19 C 42/2015-16, uložil žalované povinnost „uhradit žalobkyni 70 000 Kč s 8,05%ním úrokem z prodlení od 1. 3. 2015 do zaplacení, to vše do tří dnů od právní moci rozsudku“; dále rozhodl, že „žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni náklady řízení v částce 1 557,80 Kč ve lhůtě tří dnů od právní moci rozsudku“. Vycházel z toho, že „z odůvodnění rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 15. 5. 2014, sp. zn. 23 Co 175/2014, kterým byl jako správný potvrzen rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 9. 1. 2014, č. j. 127 C 38/2013-50, se podává, že tyto soudy řešily obdobný nárok České republiky na výplatu pojistného plnění vyplývajícího z životní pojistky“, že „majetek zůstavitele, zemřelého v roce 2010 bez zanechání dědiců, připadl státu odúmrtí“, že „soudy dospěly v tomto řízení k závěru, že ačkoliv stát není osobou obmyšlenou – určenou pojistníkem v pojistné smlouvě, ani nejde o žádnou další osobu vyjmenovanou v ust. § 51 odst. 2 a 3 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, tedy ani dědice pojištěného, je přesto třeba na Českou republiku hledět jako na právního nástupce zůstavitele srovnatelného s dědicem“ a že „dle dosavadní judikatury Nejvyššího soudu ČR je odúmrtí jedna z forem univerzální sukcese, při níž jde o obdobné postavení jako dědice, ledaže zákon pro případ odúmrti stanoví něco jiného“. Odkázal dále na rozhodovací praxi Nejvyššího soudu České republiky, podle níž „se stát jako nabyvatel majetku zemřelého odúmrtí stává členem bytového družstva stejně jako dědic“. K argumentaci žalované týkající se starší judikatury uvedl, že „toto posouzení jednak vzniklo za situace, kdy státní pojišťovna by pojistné plnění vyplácela státu, tedy vlastně sama sobě, jednak toto právní posouzení stojí čistě na jazykovém výkladu, že stát, který nabyl majetek jako odúmrtí, není dědicem“. Uzavřel, že „stát vstupuje do práv a povinností zůstavitele, má tedy vypořádat, co zůstavitel započal, případně nesplatil a nesplnil“, že „vůči všem event. oprávněným subjektům stát plní funkci povinného“ a že „naproti tomu žalovaná nemůže opřít nárok na ponechání si pojistného plnění o žádný právní titul ani ekonomický nebo společenský smysl, pokud si s pojištěným neujednala speciální postup pro případ, že by nebylo komu vyplatit pojistné plnění.“

3. K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 23. 11. 2015, č. j. 68 Co 390/2015-43, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil ve výroku o věci samé, změnil ve výroku o náhradě nákladů řízení tak, že „jejich výše činí 2 157,80 Kč“, a rozhodl, že „žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni na náhradu nákladů odvolacího řízení 600 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku“. Sice odkázal na „judikatorně v minulosti užívané rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31. 5. 1984, sp. zn. [4 Cz 25/84](#), které vysloveno, že, jestliže po pojištění osob nikdo nedědí a dědictví připadlo státu podle ustanovení § 462 obč. zák., zaniká povinnost České (Slovenské) státní pojišťovny plnit z této pojistné smlouvy, když tu není žádného oprávněného subjektu ve smyslu ustanovení § 372 odst. 2 a 3 obč. zák., a že stát, jemuž připadlo dědictví podle ustanovení § 462 obč. zák., není dědicem“, nicméně se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že „považuje toto posouzení za zastaralé a překonané vývojem judikatury v širších souvislostech“. Uvedl, že „soudem prvního stupně citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu sice výslovně neřeší otázku práva České republiky, jíž připadlo dědictví po zemřelém pojistiteli z titulu odúmrti, na pojistné plnění z pojistné smlouvy sjednané pro případ smrti pojistitele, ale tato rozhodnutí výslovně zaujala názor, že stát, i když není z důvodu odúmrti dědicem, má, nestanoví-li zákon jinak, zásadně stejné postavení jako dědic“. Uzavřel, že „je důvod vyhovět nároku České republiky na pojistné plnění právě proto, že poté, kdy nabyla dědictví po zemřelém pojistiteli P. S., jakkoli doslovně není jeho dědicem, je třeba

na ni jako na dědice co do jejího právního postavení hledět a ve smyslu § 51 odst. 3 zákona o pojistné smlouvě jí tak náleží podle pojistné smlouvy P. S. a žalované právo na výplatu pojistného plnění v žalované výši“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Je toho názoru, že „odvolací soud činí nesprávné právní závěry při aplikaci ustanovení § 51 odst. 3 zákona o pojistné smlouvě (č. 37/2004 Sb.)“, že „interpretace tohoto ustanovení je již po řadu let při nezměněné právní úpravě naprosto konstantní“ a že „kromě ustálené rozhodovací praxe rovněž odborná veřejnost a odborná či komentářová literatura setrvávají na závěru, že v případě tzv. odúmrti nenáleží státu právo na plnění z pojistné smlouvy“. Upozorňuje rovněž na tu skutečnost, že „ani právní úprava dle nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. (který se ovšem v tomto případě nepoužije) ničeho nemění na závěrech dosavadní judikatury a odborné literatury“. Konečně namítá, že „i novější soudní rozhodnutí, na která nesprávně a nepřiléhavě odkazují soudy obou stupňů, v podstatě potvrzují správnost právního názoru a stanoviska žalované a nelze je pak při posouzení sporné otázky použít způsobem, jak to učinily soudy obou stupňů, když v případě pojistného plnění se nejedná o majetek zůstavitele či o nárok zůstavitele, ani stát v tomto případě nevstupuje do práv a povinností zůstavitele, aby snad vypořádal, co zůstavitel započal, případně nesplatil a nesplnil“. Navrhuje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že „se podaná žaloba zamítá a žalobkyně je povinna zaplatit žalované náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně a náhradu nákladů odvolacího řízení“, a aby jí bylo vůči žalobkyni přiznáno právo na náhradu nákladů dovolacího řízení, eventuálně aby Nejvyšší soud zrušil dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

5. Žalobkyně ve vyjádření k dovolání uvedla, že „pokud by státu, který stejně jako dědic ze zákona či dědic ze závěti nakládá po smrti zůstavitele s jeho aktivy a pasivy, nenáleželo plnění z pojistné smlouvy zůstavitelem uzavřené, ocitli by se případní věřitelé zůstavitele, který zanechal závětního či zákonného dědice, ve výhodnějším postavení než věřitelé zůstavitele, jehož dědictví připadlo státu jako odúmrtí“, že „pokud by nedošlo k vyplacení pojistného plnění státu, majícímu v daném případě stejné postavení jako dědic, zůstalo by žalované bez právního důvodu“ a že „zůstavitel předpokládal vyplacení pojistného, ať již jemu samotnému pro případ dožití, či tomu, kdo vypořádá pozůstalost jím zanechanou a uhradí náklady spojené s jeho pohřbem pro případ jeho smrti“. Navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl.

III.

Připustnost dovolání

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o. s. ř.“) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastnicí řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

7. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

8. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka

posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

9. Z hlediska skutkového stavu (správnost skutkových zjištění přezkumu dovolacího soudu nepodléhá – srov. § 241a odst. 1 o. s. ř.) bylo v projednávané věci z obsahu spisu mimo jiné zjištěno, že zůstavitel se žalovanou uzavřel dne 14. 7. 2008 smlouvu o životním a úrazovém pojištění DYNAMIK Plus, v níž nebyla označena obmyšlená osoba a v níž byl počátek pojištění určen dnem 20. 7. 2008, pojistná doba byla sjednána na 10 let a pojistná částka pro případ smrti byla stanovena ve výši 70 000 Kč. Dále bylo zjištěno, že zůstavitel pojistné řádně hradil. Jelikož neměl zákonné dědice a nepořídil závěť, Okresní soud v Třebíči rozhodl v dědickém řízení po zůstaviteli usnesením ze dne 4. 10. 2012, č. j. 19 D 458/2012, Nd 92/2012-110 (které nabylo právní moci dne 9. 11. 2012), tak, že veškerý zůstavitelův majetek připadá z titulu odúmrti žalobkyni. Žalobkyně dopisem ze dne 29. 1. 2015 vyzvala žalovanou k vyplacení pojistné částky 70 000 Kč, což však žalovaná odmítla s odůvodněním, že pojistné plnění za úmrtí pojištěného z pojistné smlouvy do dědictví nenáleží.

10. Za tohoto skutkového stavu bylo v posuzované věci pro rozhodnutí soudů významné vyřešení právní otázky, zda má stát, jemuž dědictví po zůstaviteli připadlo z titulu odúmrti, právo na pojistné plnění ze smlouvy o životním pojištění uzavřené zůstavitelem bez určení obmyšlené osoby. Protože tato otázka hmotného práva v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla řešena, dospěl Nejvyšší soud České republiky k závěru, že dovolání žalované je podle ustanovení § 237 o.s.ř. přípustné.

IV. Důvodnost dovolání

11. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

12. Vzhledem k tomu, že zůstavitel P. S. zemřel dne 13. 4. 2012, použije se při dědění po něm právo platné v den jeho smrti, tedy zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů účinném do 13. 6. 2012 (dále jen „obč. zák.“; srov. § 3069 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále jen „o. z.“).

13. Dědí se ze zákona, ze závěti nebo z obou těchto důvodů (§ 461 odst. 1 obč. zák.).

14. Dědictví, jehož nenabude žádný dědic, připadne státu (§ 462 obč. zák.).

15. Nastane-li za řízení o dědictví stav, že dědictví nemůže nabýt žádný z dědiců (např. proto, že zůstavitel nezanechal dědice, že dědicové jsou nezpůsobilí dědit nebo že dědictví odmítli), soud potvrdí případnutí dědictví (jako odúmrti) státu. Odúmrtí připadá majetek státu proto, že dědictví nenabyl (nemohl nabýt) žádný dědic. Přechod majetku zůstavitele na stát odúmrtí se odlišuje od nabytí majetku, který stát získává jako dědic (závěti). Je-li stát povolán za dědice závětí, má stejné právní postavení jako jiný dědic (může dědictví odmítnout a nese odpovědnost za zůstavitelovy dluhy). Zatímco při odúmrti jsou práva a povinnosti státu k majetku zůstavitele ovlivněny tím, že dědictví nemůže nabýt žádný dědic a že i v takovéto situaci musí být vypořádány majetek zůstavitele a jeho závazky (dluhy). Státu proto nepřisluší právo dědictví odmítnout a nese odpovědnost za zůstavitelovy dluhy a přiměřené náklady jeho pohřbu, i když v odpovědnosti za dluhy zůstavitele je oproti jiným dědicům zvýhodněn (§ 472 odst. 2 obč. zák.).

16. Odúmrtí nepředstavuje případ, kdy by si stát „přisvojoval“ zůstavitelův majetek, který nenabyl žádný dědic (obdobně jako by šlo např. o opuštěné věci). Odúmrtí je tradičně považována za jednu z forem universální (dědické) sukcese; vyplývá z toho především, že je třeba na ni hledět analogicky podle právní úpravy nabytí zůstavitelova majetku dědici a o odpovědnosti dědiců za zůstavitelovy

dluhy, ledaže zákon o tom stanoví při odúmrti něco jiného.

17. Nové pojetí státu při odúmrti přináší současná právní úprava v ustanovení § 1634 o. z., podle níž, nedědí-li žádný dědic ani podle zákonné dědické posloupnosti, připadá dědictví státu a na stát se hledí, jako by byl zákonným dědicem. Stát má (zásadně) stejné postavení jako dědic, kterému svědčí právní účinky výhrady soupisu pozůstalosti. Je proto povinen hradit zůstavitelovy dluhy (a další pasiva pozůstalosti) až do výše ceny nabytého dědictví a odpovídá nejen nabytým majetkem z pozůstalosti, ale i jakýmkoliv jiným majetkem. Pouze ve dvou případech je postavení státu jiné. Především nemá právo dědictví odmítnout a nemá ani právo na odkaz.

18. Z pojetí státu při odúmrti však nelze automaticky dovozovat i jeho postavení v případě práva na plnění z pojistného vztahu.

19. V projednávané věci se při posouzení pojistného vztahu založeného smlouvou ze dne 14. 7. 2008 - s ohledem na dobu jeho vzniku - použije zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“).

20. Podle ustanovení § 25 zákona o pojistné smlouvě soukromé pojištění zaniká dnem, kdy zaniklo pojistné riziko nebo pojištěná věc nebo jiná majetková hodnota, nebo dnem, kdy došlo ke smrti pojištěné fyzické osoby nebo zániku pojištěné právnické osoby bez právního nástupce, nestanoví-li tento zákon nebo pojistná smlouva jinak.

Podle ustanovení § 51 odst. 1 věty první zákona o pojistné smlouvě, je-li pojistnou událostí smrt pojištěného, může pojistník určit obmyšleného jako oprávněnou osobu, a to jménem nebo vztahem k pojištěnému. Podle druhého odstavce téhož ustanovení nebyl-li v době pojistné události určen obmyšlený nebo nenabude-li obmyšlený práva na pojistné plnění, nabývají tohoto práva manžel pojištěného, a není-li ho, děti pojištěného.

Podle ustanovení § 51 odst. 3 věty první zákona o pojistné smlouvě, není-li osob uvedených v odstavcích 1 a 2, nabývají práva na pojistné plnění rodiče pojištěného, a není-li jich, nabývají práva na pojistné plnění osoby, které žily s pojištěným po dobu nejméně jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a které z tohoto důvodu pečovaly o společnou domácnost nebo byly odkázány výživou na pojištěného; není-li ani těchto osob, nabývají tohoto práva dědici pojištěného.

21. Právo na pojistné plnění při neurčení obmyšleného podle ustanovení § 51 odst. 2 a 3 zákona o pojistné smlouvě bylo převzato i do ustanovení § 2831 o. z.

22. I v poměrech stávající - zásadně stejné právní úpravy jako byla úprava předchozí - by tedy byl aplikovatelný dosud přijímaný závěr, že osoba, které má připadnout pojistné plnění, má na toto plnění přímé právo vyplývající z pojistné smlouvy. Pojistné plnění ze smlouvy o životním pojištění přitom není předmětem dědění. Nárok na plnění je totiž nezávislý na výsledku řízení o dědictví, a proto nelze dovozovat univerzální dědickou sukcesi. Jedná se o majetkové právo, které smrtí oprávněného nezaniká, přechází-li na jiné osoby na základě právní úpravy v zákoně o pojistné smlouvě, tedy jinak než podle předpisů dědického práva. Proto jestliže je oprávněná osoba současně „dědicem pojištěného“, tj. osobou spadající do okruhu dědiců ze zákona nebo ze závěti, pojišťovna jí plní bez ohledu na to, zda by i jinak splňovala podmínky pro dědění podle předpisů dědického práva (např. i tehdy, jestliže dědictví v dědickém řízení po pojištěném odmítla). Tyto závěry jsou podpořeny také názory vyslovenými v právní literatuře (k tomu srov. právní názor vyjádřený v Holub, M., Fiala, J., Bičovský, J. Občanský zákoník. Poznámkové vydání s judikaturou a novou literaturou (včetně věcného rejstříku). 9. doplněné vydání. Praha. Linde, 2002, str. 763, nebo v Mikeš, J., Muzikář, L. Dědické právo v teorii a praxi. 1. vydání. Praha. Leges, 2011, str. 20). Z uvedeného je navíc zjevné, že by v případě interpretace, která by umožňovala shledat oprávněnou osobou i stát z titulu odúmrti,

nastávaly situace, kdy by pojišťovně vznikla „dvojitá“ povinnost k plnění, a to nejen osobě (dědici pojištěného), která by např. odmítla dědictví, ale i státu „v postavení dědice“, protože dědictví v důsledku jeho odmítnutí nenabyl žádný z dědiců (srov. výše výklad k odúmrti). Jinak řečeno, oprávněná osoba nemá postavení dědice v dědickém řízení, i když se může jednat o osobu s dědicem totožnou, a proto neodpovídá za závazky (dluhy) zůstavitele (viz níže). Není-li takové osoby (pokud zůstavitel nezanechal žádné v úvahu přicházející dědice ze závěti nebo ze zákona), právo na pojistné plnění zanikne. Zde by tedy nepřicházel v úvahu ani stát, pokud by nebyl přímo určen jako obmyšlený (k tomu srov. ustanovení § 2831 o.z. a právní názor vyjádřený v Jandová, L., Šlauf, P., Svejkský, J. a kol. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 247).

23. I nadále lze proto jako správné přijmout ustálené judikatorní závěry, podle kterých plnění z pojistné smlouvy o pojištění osob náleží přímo oprávněnému z pojistné smlouvy, nepatří do dědictví po pojištěném a nenáleží státu, kterému připadlo dědictví po pojištěném podle ustanovení § 462 obč. zák. (k tomu srov. právní názor vyjádřený v rozhodnutí býv. Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26. 4. 1930, sp. zn. R I 58/30, uveřejněném ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího soudu - Vážný, pod č. 9864; rozhodnutí býv. Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29. 9. 1967, sp. zn. [4 Cz 100/67](#), uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 9, ročník 1968; rozsudku býv. Nejvyššího soudu SSR ze dne 17. 5. 1972, sp. zn. [1 Cz 53/72](#), uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 16, ročník 1973, nebo rozsudku býv. Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31. 5. 1984, sp. zn. [4 Cz 25/84](#), uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 18, ročník 1988), neboť jsou i v poměrech současné právní úpravy aplikovatelné a jako správné mohou být nadále přijímány.

24. Na projednávanou věc se naopak nevztahují judikatorní závěry - o něž opřely svá rozhodnutí soud prvního stupně i soud odvolací - dovozující, že stát může odúmrtí nabýt podíl v obchodní společnosti (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 9. 2012, sp. zn. [29 Cdo 3525/2011](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 10. 2012, sp. zn. [29 Cdo 1946/2012](#)) nebo členský podíl v bytovém družstvu, resp. členská práva a povinnosti zemřelého člena bytového družstva (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. [21 Cdo 2426/2008](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 12. 2009, sp. zn. [21 Cdo 4498/2008](#), uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 9, ročník 2011), neboť se vyjadřují k institutu odúmrti jako k jedné z forem universální dědické sukcese; podíl v obchodní společnosti i členský podíl v bytovém družstvu jsou tu předmětem dědění, přičemž členství v družstvu i nájem družstevního bytu v podstatě následují režim dědění členského podílu, tj. přechází nejen na dědice, ale na každého, komu podle výsledku dědického řízení připadl členský podíl v družstvu. Proto závěr, že stát má v těchto případech při odúmrti zásadně stejné právní postavení jako dědic, je třeba logicky vnímat jako závěr přílehlavý právě pro dědické řízení (nikoliv však pro přechod práv na stát mimo dědické řízení).

25. Pro úplnost dovolací soud poznamenává, že v posuzované věci není případná ani judikatura k pracovněprávní problematice, podle níž se sice za dědice zaměstnavatele, který je fyzickou osobou, považuje i stát, jemuž připadlo dědictví podle ustanovení § 462 obč. zák. (srov. například právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 5. 2001, sp. zn. [21 Cdo 486/2000](#), který byl uveřejněn ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 34, ročník 2002), avšak současně se bere náležitý zřetel k tomu, že není důvodu narušovat jednotu osobních a hmotných složek podnikání (tj. nabytí podniku, v němž pracovali zůstavitelovi zaměstnanci, v dědickém řízení po zaměstnavateli), jakož i k tomu, že zánikem pracovněprávních vztahů může dojít po smrti zůstavitele bezdůvodně ke snížení ceny majetku patřícího do dědictví a že zůstavitelova práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů jako zaměstnavatele jsou předmětem dědění (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 5. 2012, sp. zn. [21 Cdo 4391/2009](#)).

26. V neposlední řadě nelze přehlížet, že pojistné plnění sleduje primárně cíl státem jednoznačně nedosažitelný, tj. příjemci plnění (dědici pojištěného) zmírnit hmotnou újmu vyvolanou úmrtím

pojištěného. Není možné přitom použít ani takovou argumentaci, podle níž by snad tato újma mohla být spatřována v odpovědnosti státu za dluhy v dědickém řízení po pojištěném, protože pojistné plnění ze smlouvy o životním pojištění není – jak již bylo uvedeno – předmětem dědického řízení (není zahrnováno do aktiv dědictví), a tudíž ve vztahu ke státu, kterému připadne dědictví po pojištěném z titulu odúmrti, nelze dovozovat žalobkyní namítaný nepoměr mezi děděním nabývanými právy a povinnostmi.

27. Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Protože nejsou dány podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud napadený rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 1) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).